

MITÄ MISES SANOISI?

Joseph Keckeissen

Kaukana vauraudesta, Amerikkaamme kohtaa pahin taloudellinen tsunami sukupolviin. Haluamme kaikki tietää mitä tapahtui. Mikä todella aiheutti tämän uskomattoman turbulenssin?

Saadaksemme vastauksen, miksi emme kääntyisi edesmenneen professorini, Ludwig von Misesin, viime vuosisadan suurimman talouden analyytikon puoleen?

1920-luvun alussa Mises ennusti vasta järjestäytyneen Neuvostoliiton luoneen toimimattoman talousjärjestelmän, joka ei tulisi selviytymään. Mises perusti kuolemanennusteensa (kirjassaan, [Socialism](#), hyvin pian Venäjän vallankumouksen jälkeen) periaatteelle, että yhteiskunta ei voi olla riippuvainen poliittisista komiteoista markkinahintojen asettamisessa kuten komissaarit pyrkivät tekemään; ainoastaan vapaasti ilmenevät markkinoiden valinnat pystyvät tuottamaan toimivat hinnat. Kaikki keinotekoiset hinnat ovat kelvottomia; ne eivät pysty kertomaan keskussuunnittelijoille mitkä tuotteet ovat kalliita ja mitkä halpoja, joten heidän on mahdotonta järjestää tuotantoa tehokkaalla tavalla.

Ilman todellisia hintoja ei voi olla taloudellisuutta. Misesiä pilkattiin tästä analyysistä, jopa hänen elämänsä loppuun saakka. Mutta Mises oli oikeassa ja historia on todistanut hänen tuomionsa, vaikkakin hän kuoli saamatta asianmukaista tunnustusta. Jopa postuumisti – venäläisen hirviön romahtaessa vuonna 1989 – hänen neroutensa tunnustaminen oli vajavaista.

Tästä syystä pidän itseäni oikeutettuna nimeämään hänet kaikkien aikojen suurimmaksi analyytikoksi.

Uuden rahan tulva

Vaikkakaan Mises ei ole enää joukossamme kommentoimassa nykyistä romahdusta, tiedämme mihin taloudellisiin periaatteisiin (totuuksiin) hän nojasi ja on varmasti soveliasta esittää kysymys, mitä Mises sanoisi nykyisestä kriisistä?

Näkymää sotkee niin monet erilaiset tekijät – matalat ja korkeat korkotasot,
1/8

asuntolainojen runsaus joita ei voida koskaan maksaa takaisin, pankkijärjestelmän näiden velkavipuisten investointien kuumeinen ostaminen, valtion yli-innokas kodinomistamisen ja tukitoimien ylistäminen, mutta silti hänen vastauksensa olisi täysin päivänselvä.

Taloudellisen epävakauden todellisen syy on mitä hän kutsui *inflationismiksi*.

Tällä hän tarkoitti valtioiden rajoittamatonta uuden rahan luontia – fiat-rahaa ilman minkäänlaista vakuutta. Nykyinen vakaumus on, että talousjärjestelmämme on sisäsyntyisesti epävakaata ja pankkiviranomaisten tulee luoda jatkuvasti tyhjistä yhä lisää rahaa pitääkseen talouden vauraana. Ja juuri tätä nykyiset rahatalouden johtajamme ovat tehneet – kriisin alusta lähtien on maagisesti luotu 9 biljoonaa vasta haudottua dollaria ilman näkyvää loppua!

He ovat saaneet maailman kylpemään likviditeetissä. Tämä on peruseriaatteen vastaista, jota Mises piti korvaamattomana vakaalla rahajärjestelmälle: *olemassa olevaa rahamäärää ei tule koskaan lisätä*.

Vallitseva rahan määrä sopeutuu ainutlaatuisesti todelliseen tuotteiden ja palveluiden saatavuuteen. Liikkeellä olevien dollarien lukumäärän kasvattaminen tai vähentäminen luo ainoastaan vääristymiä talouteen. Se saa aikaan nousun hinnoissa ja kuluissa, tuhoaa tilikirjojen merkityksen, luo kaikenlaisia kuplia asuntojen ja osakkeiden hintoihin ja (jopa nyt) valtion velkakirjoihin. Se muuntaa uudet ”investoinnit” ainoastaan pääoman tuhoutumiseksi.

Mises piti inflationismia kaikista yhteiskunnallisista pahuuksista aina pahimpana. Historioitsijat eivät ole kiinnittäneet tähän tosiasiaan huomioita heidän omistaessaan tutkimuksensa hallitsijoille, sodille ja löydöille, jättäen vaille ymmärrystä rahan arvon alentamisen köyhdyttävät vaikutukset (jalometallien aikakautena) tai vastaavasti rahallisen yksikön monistamisen aiheuttaman jokaisen yksikön aikaisemman arvonsa häviämisen (nykyisessä kansainvälisessä rahajärjestelmässämme).

Uusien dollarien vyöry (joinain vuosina kasvaen jopa kymmenen prosenttia ja nyt uusine elvytyspaketteineen vielä määrittelemättömällä eksponentiaalisella tasolla) on

aikaansaanut ja se ylläpitää nykyistä sekasotkuamme ilman parannuskeinoa. Ilman tätä uuden rahan tulvaa asuntojen hinnat eivät olisivat voineet nousta kestävämpiin korkeuksiin, paketoitujen asuntolainat eivät olisivat moninkertaistuneet ja finanssi-instituutiomme eivät olisivat olleet ahnaasti niiden kimpussa. Näihin kaikkiin katastrofeihin oli syynä rajaton uuden rahan luonti ja se tarjosi sekä valtioille että instituutioille houkutusväärää ja häiritä todellisuutta.

Mutta käsittämättömintä on, että tietämättömien poliitikkojemme ehdottama parannuskeino on vyöryttää rajoittamattomasti uutta likviditeettiä, jota he luovat uudistaakseen reservejä, moninkertaistaakseen pelastustoimet, ylläpitääkseen ylihinnoiteltuja asuntolainoja ja niin edelleen. Tätä ylettömyyttä on tukenut kaksi presidenttiämme ja demokraattinen kongressin on lähes yksimielisesti edistänyt sitä. Likviditeetti oli kriisin syy, ja nyt yletöntä likviditeettiä esitetään sen ratkaisuna! Tämän takia kriisi ei voi missään nimessä päättyä lyhyellä tähtämellä. Ehdotettu parannuskeino pahentaa asioita yhä lisää ja varmistaa, ettemme pääse takaisin vakaaseen ja vauraaseen talouteen niin kauan kuin uhmaamme rahataloudellista tervejärkisyttä.

Dollarimme olemassaolo on vaakalaudalla. Tämä olisi Misesin viesti tänään.
Rahamäärää ei tule koskaan lisätä.

Korkotasot: reunapenkereet murtuvat

Toinen olennainen syy kaikelle tällä vahingonteolle, Mises ohjeistaisi meitä, on holtiton vuoristoratamainen korkotason peukalointi – se laskettiin alas 90-luvulla, nostettiin viisi kertaa vuonna 2000, laskettiin alas lähes nolnaan vuonna 2001 12:lla alennuksella ja pidettiin siellä kunnes inflaation pelko nosti sen vuonna 2004. Meidän talouden portinvartijat pitävät korkotasoa heidän käytössään olevana työkaluna (tai paremminkin leluna), joka on nostettavissa silloin kun on odotettavissa hintojen nousua (joita he yleisesti ilmaisevat väärin *inflaationa*) ja laskettavissa laskukauden uhatessa.

Todellisuudessa Fedin korkojen nostot tai laskut tai riskitasojen peukalointi eivät heijastele eri korkotasoja. Sillä ei ole valtaa tai keinoja tehdä sitä. Fed asettaa ”tavoitetason” kaikkein turvallisimmalle lainatyypille (pankilta toiselle) ja sopeuttaa

tämän jälkeen uuden rahan luomista tämän päämäärän turvaamiseksi. Kun Fed haluaa laajentaa tai kaventaa taloudellista toimintaa, rahaa luodaan vastaavasti enemmän tai vähemmän. Mutta työn alla on *aina* uutta rahaa.

Korkoa pidetään yleisesti jonain laajalle avattavana rahallisena hanana talouden pumppaamiseksi ja suljettavaksi hintojen karatessa käsistä. Mutta korko ei ole taloudellinen lelu, kuten Mises on meille selittänyt. Se ei ole hinta jota voidaan mukauttaa vapaasti. Korko on tarkoitettu mitaksi kulloisenakin hetkenä taloudessa kertyneille todellisille säästöille. Korot ovat korkealla, kun talous aloittaa kulutusvillityksen ja säästöt vähenevät (kuten on tapahtunut viime vuosina). Korot ovat alhaalla, kun kulutus vähenee ja säästöjä luodaan uusia investointeja varten. Korkotaso on kuin opastinjärjestelmä, joka kertoo sijoittajalle joko edistää enemmän nykyisiä kuluttajahyödykkeitä ihmisten kuluttaessa enemmän ja korkotason ollessa korkealla tai kun korkotaso on alhaalla, siirtää resursseja uusiin investointeihin, jotka tulevat kehittämään uusia ja parempia tuotteita tulevaan eikä nykyiseen kulutukseen.

Näin korkotaso ei ole taloudellinen vaan ajallinen suhde: edustaen vaihtokauppaa nykyisen ja tulevan kulutuksen välillä.

Tämän misesiläinen ajatus on täysin vieras Amerikan taloutta hallitseville. Fed piti korkotasoa mahdollisimman lähellä nolaa Amerikan ollessa kulutusvillityksessä – samaan aikaan täysin negatiivisten säästöjensä kanssa – kun sen olisi pitänyt antaa markkinoiden nostaa ne uusiin korkeuksiin. Tämä antoi yrittäjille väärän vihreän valon signaalin ryhtyä moninaiisiin uusiin hankkeisiin kuten asuinrakentamiseen, avokätisiin asuntolainoihin, markkinoituihin velkakirjoihin ja ties mihin.

Oikea korkotason on reunapenger, joka hillitsee epävarmoja investointeja. Penger murtui ja inflatoituneen rahan hurrikaani huuhteli talouden.

Villi kulutus ja vielä villimmät investoinnit (kovalla velkavivulla) ylittivät rahallisten resurssiemme kyvyn tyydyttää tätä yliaktiivista kysyntää, ja sai näin väistämättä aikaan hintojen nousun. Tämä nousu puolestaan asetti taakan kaikki uusille investoinneille korkeina käyttökuluina, joista tuli niin hallitsemattomia, että yrityksiä alkoi mennä nurin – tunnusmerkki taantumasta. Ei ollut enää taloudellisuutta.

Yritimme tehdä kaikkea yhdellä kertaa kuluttamalla yli varojemme ilman vaadittuja kertyneitä säästöjä kaiken tämän toiminnan rahoittamiseksi turvallisesti.

Nyt taantumana ollessa täydessä vauhdissa meidän tulisi kiristää voitämme ja vähentää kulutustamme. Mutta mitä johtajamme tekevät? Vähentävät korkotasoa taas mahdollisimman lähelle nollaa ja huuhtelevat meitä uudella rahalla ”elvyttääkseen” kaikkea näköpiirissä olevaa.

Taas vain taivas on rajana. Meidän tulee herättää talous henkiin – *yhä suuremmalla määrällä* holtitonta ostamista ja sijoittamista.

Pahinta mitä Fed tekee, on vääristää talouden elintärkeää opastinjärjestelmää saaden sen näyttämään punaista vihreän sijaan ja päinvastoin. Lähes nollassa korkotasoa on kohtalokas kaikille toiveille aikaisesta elpymisestä. Korkotason tulisi olla korkealla kunnes säästämisaste oikeuttaa alemman tason.

Voimme kiittää Luoja, että maa itseksensä – eikä Washingtonin pääsuunnittelijoiden toimesta – on alkanut ostaa vähemmän ja säästämään enemmän. Nämä uudet säästämisen lähteet pyrkivät kompensoimaan korkotason mitätöintiä. Mutta se ei riitä hillitsemään jatkuvaa talouden uudelleenvyörytystä vakuudettomilla fiat-dollareilla. Helpotusta ei ole näkyvissä, kuten Mises kertoisi meille.

Eikö kukaan voi *tehdä* jotain!

Silti viranomaiset vaativat että on heidän juhlallinen velvollisuutensa torjua kaikki tämä laskusuhdanteen negatiivisuus. Heidän tulee vähentää työttömyyden uhkaa ja torjua kotien pakkolunastuksen vaikutukset. Tukemalla he joutuvat pelastamaan aikanaan maineikkaita kapitalistisia yhtiöitä ja ostamaan takaisin kaikki ylipöhöttyneet arvopaperit. Kaikki tämä tietysti vaatii luomaan biljoonia ja enemmän – rajatonta uutta rahaa ja rajatonta uutta velkaa.

Meillä on aktivistinen hallitus: mitään passiivista ei suvaita. Älä seiso siinä, he kaikki sanovat. Tee jotain! Meille kerrotaan kaikilta puolilta, että valtion ja keskuspankin *tulee toimia* välittömästi ja voimallisesti. Ja saattaa olla, että ehdotettujen parannuskeinojen biljoonat eivät riitä pakottamaan kääntämään taloutta ylöspäin.

Meidän tulee tehdä jotain radikaalia. Vastineen tulee olla ennennäkemättömän viriili. Molempia presidenttejäimme on tukenut lähes yhtenäinen kongressin demokraattinen puoli, kaikki Nobel-palkitut supertaloustieteilijät ja yksimielinen lehdistö. Yhteen ääneen ne kaikki vaativat ettemme voi olla arkoja; tulee toimia rohkeasti. Kaikki reservimme tulee sitouttaa kerralla. Mitään keinoa ei tule jättää käyttämättä.

Mitä mentorimme, Mises, Neuvostotalouden romahduksen ennustanut yksinäinen ääni kertoisi meille? Hän varoitti meitä rahan tarjonnan lisäämisestä ja korkotasojen peukaloinnista. Löydämme hänet jälleen kerran lähes yksin maailmasta, vaikka monet uudet ja täysjärkiset äänet ovat päivittäin toistamassa Misesin sanomaa.

Hänen raikuva vastauksensa: älä tee mitään. Pyydä valtiota pysymään poissa toiminnasta ja anna tilanteen rauhoittua. Anna ihmisten markkinoilla huolehtia talouden palauttamisesta. Tämä tarkoittaa ei lisää fiat-rahaa, paljon korkeammat korkotasot, ei enää tukitoimia, pelastuksia, hintojen pönkittämistä, tukityöllistämisen luomista tai ostamista. Älä tee mitään. Piste.

Silloin kun taloudelliset asiat jätetään taloudessa tavallisten ihmisten päätettäviksi, asiat pyrkivät selviämään nopeasti.

Näimme tämän silmiinpistävällä tavalla, kun amerikkalaiset päättivät pelkästään spontaanisti parkkeerata autonsa kohdatessaan ennennäkemättömän bensiinin hintojen nousun; sen hinta laski nopeasti halvoilta vaikuttaviin hintoihin. Kun Lehman Brothers meni vuoden 2008 syyskuussa nurin, valtio pidättäytyi sekaantumasta asiaan ja ulkomaiset yhtiöt ostivat nopeasti Lehmanista jäljelle jääneet hyvät omaisuuserät. Markkinoilla on miljoonia hyviä ajattelijoita ja aina tulee olemaan joku, joka pelastaa päivän.

Onko mitään järkeä tukea yrityksiä, jotka ovat kevytkenkäisesti sijoittaneet ylihinnoiteltuihin ja ylimitoitettuihin asuntolainoihin? Niiden johtajat ovat tuhlanneet heidän käsiinsä uskotut niukat pääomat. Lisäten asuntolainojen ostoja merkittävällä yritysvelan massiivisella vipuvaikutuksella he eivät ole ainoastaan pettäneet osakkeenomistajiaan, vaan myös koko talouden, loput meistä, jotka luottivat heihin vaurastuttavien ja turvallisten investointihankkeiden luomiseksi. Näitä pettureita ei

tule keinotekoisesti tukea, antaa anteeksi ja jopa palkita. Konkurssi on ainoa järkevä tapa heidän syrjäyttämislleen. Se pakottaa heiltä jäljelle jääneiden hyvien omaisuuserien hinnat alas ja uudet yrittäjät ilmestyvät pikaisesti ostamaan ne edullisilla hinnoilla ja saavat yritykset taas toimimaan kohtuullisilla kustannuksilla.

Luonnollisesti tähän liittyy aina väistämätöntä kärsimystä, erityisesti työntekijöiden osalta, jotka joutuvat tilapäisesti syrjäytymään, mutta kärsimykset minimoituvat markkinavoimien nopean ongelmien ratkaisun avulla.

Miksi kenenkään pitäisi ostaa kaikkia ylipöhöttyneitä omaisuuseriä kuplahinnoilla? Se on naurettavaa. Tämä ainoastaan palvelee tekaistun talouden perättömyyden ylläpitämistä. Kaikkien hintojen tulee antaa laskea niin nopeasti kuin talouden painovoima pystyy vetämään niitä puoleensa arvoihin, joita markkinat tavallisesti niihin liittäisivät. Meillä ei voi olla elinvoimaista taloutta asunnoilla, jotka maksavat satoja tuhansia dollareita. Kenellä olisi varaa niihin? Ainoastaan kohtuulliset hinnat voivat selvitä markkinoilla.

Lisäksi on luonnostaan väärin luoda likviditeettiä pelastamaan niitä, jotka ovat halveksineet varovaisuutta, niitä jotka laskivat liikkeelle tai tekivät sopimuksia asuntolainoista ilman tervettä kauaskatseisuutta, niitä jotka ylittivät luottorajojaan ostaakseen kaikenlaista ylimääräistä tavaraa. Juuri he ovat osallisia yleiseen huonovointisuuteen. Jos jotkut luottolaitokset kaatuvat, antaa niiden mennä nurin. Toiset yrittäjät keräävät kasaan uuden pääoman niiden korvaamiseksi. Tämä kannustaisi suurempaa harkintaan tulevaisuudessa.

Markkinoiden vastustajat pilkkaavat tätä ratkaisua, sanoen sen viittaavaan laissez-faireen. Mutta eikös juuri liioiteltu keskuspankin ja kongressin yhtyminen likviditeetin, massiivisen kodinomistajuuden, rajoittamattoman korkotason ja niin edelleen edistämiseksi saanut meidät tähän alkujaankin? Vaurautta ei koskaan saavuteta kokeiluilla, jotka ovat terveen järjen, kokemuksen ja vakaan talouden sääntöjen vastaisia, erityisesti kun tällaiset kokeilut ovat villimpiä kuin koskaan aikaisemmin. Jos päinvastaisesti seuraamme misesiläistä viisautta ja valtion ei anneta sekoittaa tilannetta, markkinat hoitavat pikaisesti kriisin pois päiväjärjestyksestä. Muussa tapauksessa kuka tietää kauanko kestää ennen kuin palaamme vaurauteen?

Alkuperäinen artikkeli: [What Would Mises Say?](#)